

HYGGLIGA KOMMUNISTER

Den självbiografi som utgavs av Douglas Hyde (*I Believod*, William Heinemann, pris 10/6), har väckt ganska stor uppmärksamhet. Hyde var under många år kommunist och arbetade som organisatör och redaktionsmedlem i *Daily Worker*; för några år sedan blev han omvänd till katolicismen och lämnade det kommunistiska partiet. Det finns en del roliga interiörer i boken, särskilt från de skeden då den kommunistiska taktiken och propagandan helt lades om, såsom vid det tysk-ryska avtalet 1939, vid Hitlers överfall på Ryssland 1941 och vid brytningen med de västallierade efter krigets slut. Kommunismens infiltreringsteknik och arbete med täckorganisationer blir klart belyst; Hyde uppger exempelvis att flera parlamentsrepresentanter för arbetarpartiet efter 1945 års val i hemlighet var kommunister.

Men det är inte dylika detaljer som ger boken intresse. De många bekännelseskriterierna av förutvarande kommunister kan i stort sett uppdelas i två grupper: analyser av intellektuella som söker förklara för sig själva och andra hur de kunnat stå kommunismen nära — huvudverket är "The God That Failed" — och rena stridsskrifter av förbittrade avhoppare. Hydes bok tillhör ingen av dessa kategorier. Hyde framstår som en hederlig och hyggelig, något enfaldig man; hans försök till självanalys är primitiva. Men någon stridsskrift är det inte heller fråga om. Hyde betraktar sina gamla partivänner med förståelse och ofta med en viss sympati. Han varnar läsaren för den populära föreställningen att alla yrkeskommunister är äventyrare och maktsträvare. Enligt hans mening ligger kom-

DOUGLAS HYDE

munismens dragningskraft däri att den ger en fast tro, som kan tjäna som religionssurrogat. "Kommunismen har, tror jag, haft sina källor i det andliga tontrum som finns överallt i vad som en gång var kristenheten."

För Hyde själv är detta kanske riktigt. Han är en troende till hela sin typ. Några marxistiska föredrag och broschyrer omvände honom till den rätta läran; man erinrar sig här, som så ofta i liknande sammanhang, Macaulays karaktäristik av Benthams lärjungar som "personer vilka läst litet eller intet och är förtjusta över att räddas från sin underlägsenhetskänsla genom en läromästare som försäkrar dem om att de studier de försummat är värdelösa, lägger fem eller sex fraser i deras mun, lånar dem ett eller annat nummer av *Westminster Review* och på en månad förvandlar dem till filosofer". Sedan väl tron på kommunismen vunnits blev allting lätt: Ryssland var kommunismens centrum, dess seger var kommunismens, på ryska order

var det därför lika riktigt och naturligt att vid ett tillfälle sabotera, vid ett annat tillfälle stödja den engelska krigssträngningen. Denna tro kunde blott utdrivas med en annan: Hyde kommer säkert att tjäna påven lika lydigt som Stalin och att "tro" på jungfru Marias himmelsfärd lika fromt som på några galenskaperna hos Marx och Lenin.

Hans sats om trons ofrånkomlighet är uppenbarligen falsk eller intetsägande. Att en människa behöver tro på något är ett rimligt påstående, men inte att han behöver tro på absurddeter. Troligt är emellertid att folk av Hydes typ bildar en av kärntrupperna i den kommunistiska rörelsen. Hyggligt, naivt och lättroget folk, som blir fångna av några paroller och vilkas tro, liksom så många kristnas, snarare är en underkastelse inför en auktoritet än ett fasthållande vid bestämda teser. Dogmerna reflekterar man inte på; den allmänna atmosfären av fast ledning och trygghet blir det väsentliga. Sådant folk är utmärkt arbetsmaterial för de beräkande, taktiska och målmedvetna.

De hänsynslösa växlingarna i kommunismens politik borde, sägs det, verka avskräckande. Ja, ofta verkar de avskräckande; varje växling av taktik driver många från partiet. Men att de inte verkar avskräckande på alla är helt naturligt; för de brutala maktsträvare medför de ingen svårighet, och de "hyggliga" är bundna vid auktoriteten; de säger inte upp lydheten, lika litet som de enkla katolikerna gör det därför att påven vacklar mellan fascism och antifascism, välsignelser över krig och förbannelser över krig. Inte heller kommunismens ohyggliga hårdhet behövs oroa dessa villfarelsens glada martyrer; allt förmims ju som medel för ett vackert mål i fjärran, liksom jordelivets lidanden för himmelens förkunnare.

Slutreflexionen inför Hydes bok blir därför inte att moteldar i form av andra underliga

system måste anläggas för att övervinna kommunismen. Det som framstår som behövt är en upplysning som steg för steg begränsar dårskapens värde.

HERBERT TINGSTEN